

Natura spiritualis åbningsbemærkninger

Naturen synes altid at have haft en plads i kunsten. Det er noget af det første, vi kastede os over at portrættere, og det er svært at finde et tidspunkt i kunsthistorien, hvor det ikke har haft en central plads. *Natura morte, stilleben*, landskabskunst. Storslåede fremstillinger af det ubegribelige skaberværk eller små detaljer der skal afsløre altings forgængelighed. Den er vel et oplagt objekt at portrættere fordi den så at sige altid er lige ved hånden. Men hvorfor er vi så ikke færdige med den, denne vedholdende muse? Hvad mere kan der være at portrættere, hvad mere kan der være at sige om naturen? Den har allerede været iscenesat som mystisk ukendt landskab. Billede på den store andethed, som modstillede sig vores simple, endelige liv. Eller som metafor for vores udviklede psyke, der også forgrener sig som usynligt rodnet under jorden og holder sammen på det hele, ude af syne. Men formentlig mere end noget andet har den været portrætteret som det store romantiske objekt; et vidnesbyrd om den sammenhæng, det helt overgår den menneskelige forstand, og som i sidste ende må betyde, at noget andet svæver over vandene, trækker i trådene, sætter den mindste nælde på et blad, giver lys og liv og ånd.

Imidlertid slipper vi ikke afsted med nogle af disse billige standardfortolkninger, når det kommer til den udstilling, vi står midt i nu. Her er naturen ikke bare skøn, men heller ikke bare en påmindelse om vores forgængelighed eller altings store forbundethed. Jeg tror, der er noget tredje på spil mellem naturen som romantisering; alt er fantastisk, eller naturen som disillusion; alting er alligevel ligemeget.

Udstillingen handler om naturens *ånd* - *natura spiritualis*. Vi kunne måske sige det, der giver naturen sin natur. Men er ånd ikke lige præcis det, der almindeligvis modsætter sig den så at sige rå natur. Naturen er det håndgribelige, det materielle, det, der omgiver os, og ånden derimod, er det der undslipper: Det, vi ikke kan se, men som eksisterer imellem os og blæser liv ind i den hårde materialitet. Et menneske er natur og ånd, hvilket viser sig ved den døde menneskekrop, der stadig et stykke natur, men tydeligvis noget, ånden har forladt. Hvorfor skulle det ikke gælde for et træ? Et stort træ, der ligger dødt med stive rødder, men som måske netop igennem denne dødsscene viser, at overgangen fra levende til død, naturen med og uden ånden, først og fremmest er et spørgsmål, der angår os mennesker. Ånd er det, der bevæger. Den bevægelige krop er billedet på den åndfulde natur, røddernes døds-stivhed er det, der er tilbage, når ånden er væk. En sund sjæl i et sundt legeme - ikke?

Kunsten har elsket kroppe i lige så lang tid, som den har elsket natur. Skønne kroppe, hele kroppe, kroppe, der passer ind i den smukke natur, kroppe som naturen har skabt dem. Men hvad så, når der på det døde træ kravler uforståelige kroppe? Når kroppen kun er fragmenter, og disse fragmenter fremstår, ja, unaturlige for os? Ser vi her et modstykke til den skønne natur, eller viser naturen sig der lige præcis, som det, den er: fragmenteret, usammenhængende, og et intetanende lærred for vores romantiske projektioner. Måske ser vi i denne rekonstruerede og sammensatte natur et langt mere produktivt og åbnende billede på, hvad naturens ånd egentlig er; nemlig det at være i forandring, i metamorfose, i en form for konflikt med sig selv, og for evigt ufærdig. På den måde giver *natura spiritualis* os måske et langt mere naturligt billede af naturen, end guldalderen nogensinde gjorde. Nemlig som noget, der ikke er færdigt med at finde ud af, hvad den er, og som kræver et tilstedeværende blik for at løsne sig fra sit eget selvbillede. Ligesom os, der går rundt i udstillingen og kigger, som vel i sidste ende også er sådan et afrevet stykke natur i gang med at finde ud af, hvem og hvad vi gerne vil være.

Så måske er naturen selv ikke helt naturlig, ikke helt klar over, hvad den bør være. Måske er det denne tvivl, der hvirvler rundt i udstillingen her, der synes at spørge os: Hvad er det for nogle billeder, vi desperat prøver at bevare? Hvad er det, vi prøver at undgå at se, når vi insisterer på, at naturen skal være skøn på en helt bestemt måde?